

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA VÝTVARNÉ VÝCHOVY A KULTURY

**SOUBOR MALEB NA TÉMA
“MŮJ MIKROSVĚT”**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Lucie Štruncová

Specializace v pedagogice, Vizuální kultura se zaměřením na vzdělávání

Vedoucí práce: MgA. et Mgr. Stanislav Poláček
Plzeň 2021

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s
použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, 26. června 2021

.....

vlastnoruční podpis

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucímu bakalářské práce panu MgA. Mgr. Stanislavu Poláčkovi za jeho čas, ochotu, a pomoc při řešení vzniklých problémů a udělování cenných rad při zpracování práce.

Anotace

Bakalářská práce se skládá ze dvou částí a to praktické a teoretické. V první části jsem vytvořila skici sloužící jako návrhy pro možný vývoj malby a následně namalovala sérii sedmi maleb na plátně o formátu 100 x 70 cm a osmý obraz dvojnásobného formátu. V teoretické části jsem popsala celkový průběh mé práce spolu s výtvarným záměrem, kulturně-historickým kontextem, inspiračními zdroji a technologickým postupem.

Klíčová slova

Malba, obraz, mikrosvět, barvy, skici, akryl

Annotation

The bachelor thesis is written in two parts. The theoretical one and the practical one. In the first part, I created sketches as a draft for a possible process of painting and then painted a series of seven paintings in the format of 100 x 70 cm and another painting in double size format. In the theoretical part, I focused on the process of my work together with the artistic intention, historical context, inspirational sources and steps of my technological procedure.

Key words

Painting, picture, microworld, colors, sketches, acryl

Obsah

1 ÚVOD.....	1
2 MŮJ MIKROSVĚT.....	2
3 KULTURNĚ-HISTORICKÝ KONTEXT.....	5
3.1. Vznik expresionismu.....	5
3.2. Představitelé expresionismu.....	7
3.3. Expresionismus v Čechách.....	8
4 INSPIRACE.....	10
4.1. Josef Bolf.....	10
4.2. Václav Girsá.....	11
5 PROCES TVORBY.....	13
5.1. Charakteristika podkladu a použitých médií.....	13
5.2. Skicování.....	15
5.3. Podmalba.....	16
5.4. Práce se štětci.....	16
5.5. Malba.....	17
6 POPIS OBRAZŮ.....	19
6.1. Obraz první.....	19
6.2. Obraz druhý.....	19
6.3. Obraz třetí.....	20
6.4. Obraz čtvrtý.....	20
6.5. Obraz pátý.....	21

6.6. Obraz šestý.....	21
6.7. Obraz sedmý.....	22
6.7. Poslední obraz.....	23
7 ZÁVĚR.....	25
8 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	27
9 INTERNETOVÉ ZDROJE.....	28
10 RESUMÉ.....	29
11 SEZNAM PŘÍLOH.....	31

1 Úvod

Z možných témat pro bakalářskou práci mne nejvíce zaujalo téma “Můj mikrosvět”, které mělo být zhotoveno ve formátu maleb a doplňkových skic mapující proces celkové tvorby. Malba jako taková mě moc baví, je ale pravdou, že jsem ještě neměla příležitost malovat podobně rozsáhlou sérii na jedno zadané téma, tudíž pro mne tato bakalářská práce bude výzvou, kterou se pokusím naplnit. Doufám, že za celou dobu práce nasbírám nové zkušenosti, které mě nasměrují novým, prozatím nepoznaným, směrem.

V této bakalářské práci vytvořím sedmidílnou sérii maleb středního formátu na téma Můj mikrosvět, které doplním o skici zaznamenávající proces od první myšlenky, různé varianty, barevné možnosti, až po vybrané finální motivy. V následujícím textu bych ráda vše podrobně popsala a divákům vysvětlila významy jednotlivých vyobrazení, které se na malbách nacházejí. K tématu Můj mikrosvět mám v plánu přemýšlet nad světem kolem mě, nad názory a vztahy s blízkými, které ovšem s nikým nesdílím, nýbrž je mám ukryté hluboko uvnitř v sobě. Budu muset hledat a ptát se, co ke komu cítím, jak na mne kdo působí a jaké zkušenosti s konkrétními lidmi mám. Na tomto základě se chystám stavět a své emoce a zážitky přenést do jednotlivých obrazů. Doufám, že se mi vše podaří pomocí malby zachytit tak, jak plánuji a výsledek zaujme i další lidi v okolí.

2 Můj mikrosvět

V této části bych ráda rozepsala můj přístup k tématu “Můj mikrosvět”, který se dá chápat velice individuálně. Při rozhodování na mne téma působilo kreativně, velmi otevřeně, přitom subjektivně a hluboce. Věděla jsem, že budu muset jít do sebe, do míst, kam se obvykle jako lidé díváme nejméně. I to byl jedním z důvodů, proč jsem se pro toto téma rozhodla. Osobní výzva, či jakási snaha dostat ze sebe potlačované emoce a opustit růžový obláček, na kterém často lítám.

Váhala jsem mezi vysoce abstraktní formou malby, ve které by se daly vyobrazit například buňky, orgány, či části těla. Vše by se ale vztahovalo spíše k mému fyzickému. Můj mikrosvět vnímám jako určité místo, kam ostatní nepouštím. Jakousi knihovničku, kde si ukládám informace, zkušenosti, zážitky, ke kterým nemá přístup nikdo jiný, neb jsou založeny na čistě subjektivním vnímání tohoto světa. Rozhodla jsem se prostřednictvím malby vyjádřit můj osobní vjem lidí a jejich vztahů okolo mne, což je něco, v čem jsem mnohdy ani já sama neměla jasno.

Překvapující také bylo to, že se můj názor měnil častokrát i během samotné práce. Vztahy a lidé se utvářejí každý den, proměňují se, vytvářejí i zanikají. Vyjádřit toto skrze malbu, která je časově náročnější, pro mne bylo poměrně frustrující. To, co jsem v jednu chvíli k někomu cítila, se během práce mohlo změnit. Názory a to, jak jsem je ohledně určitých lidí v okolí a v rodině chápala, se mohly znenadání změnit určitým činem daného člověka, či naopak více ukotvit. I proto jsem během práce na jednotlivých malbách pozorovala jednotlivé situace v životě, pátrala a snažila se vcítit jednak do lidí, kteří sloužili jako motiv pro jednotlivé obrazy, ale hlavně do sebe, odkud všechny emoce subjektivního charakteru pocházejí.

Poté, co jsem si v hlavě celkové téma ujasnila, bylo na čase vymyslet také formu, kterou se dají jednotlivé malby zrealizovat. Jsem bohužel velký perfekcionista, je pro mne těžké přijímat nedokonalosti co se vizuální identity, umění, i života samotného týče.

V této chvíli jsem tedy byla na pomezí jakou cestu zvolit. Hlava mi říkala, ať se vydám velice abstraktním směrem, v kterém bude muset každý divák velice důkladně pátrat a přemýšlet “co tím chtěl básník říct”. Srdce mne ovšem vedlo cestou opačnou.

Houby jsou určitým motivem, který mne provází od dětství. Spojuje se mi s nimi mnoho vzpomínek a životních událostí. Obyčejné sbírání hub s rodinou může vést k mnoha zážitkům. Kromě aktivity samotné totiž nasává také situace okolo. Vybaví se mi tak hádka mých rodičů v dětství, napjatá situace, starosti, ale také zajímavosti, které mi o houbách dodnes říká moje babička, či přezdívkou, kterou si vysloužil děda, který mezi námi již není.

Z tohoto důvodu jsem usoudila, že houby jsou přesně tou formou, kterou chci jednotlivé členy mé nejbližší rodiny skrze malbu vyjádřit. Nechtěla jsem je ovšem dopředu dosazovat do konkrétních druhů hub a rozdělovat lidi určitým pravidlem ke svým houbovým vyobrazením. Nechávala jsem se při tvorbě unést a snažila se do jednotlivých osob při malování vcítit. Častokrát jsem hned dopředu věděla, koho maluji, v jiném případě jsem v malbě musela chvíli pátrat a upravovat jednotlivé prvky tak, abych v tom daného člověka dle svých pocitů našla. Spoustu obrazů jsem také několikrát během práce kompletně přemalovala, je totiž hodně jednoduché se v práci ztratit a sejít z cesty i přes značné množství předem připravených skic a návrhů.

Jelikož je pro mne téma “Můj mikrosvět” velice intimní záležitost, nechávala jsem si námět a připodobnění ke členům rodiny většinou pro sebe. Okolí samozřejmě o mé práci a malbách vědělo, ne vždy jsem se ale odvážila sdělit napřímo, o co se v obraze jedná a koho představují, vzhledem k mým subjektivním názorům. Častokrát jsem ale našla shodu s mou sestrou, se kterou jsme si velmi blízké a máme podobné vnímání. Po vysvětlení konkrétních obrazů s mou interpretací mnohokrát souhlasila.

3 Kulturně-historický kontext

Malby, na který jsem pracovala, jsou symbolicky propracované. Jedná se o jakýsi deník ze života a jeho záznamy, zpracovává má traumata i zkušenosti. Z toho důvodu bych své malby přirovnala k expresionismu, vzhledem k tomu, že se v obrazech zabývám psychologizací sebe sama, svými pocity i úzkostmi.

3.1. Vznik expresionismu

Spolu s tvorbou předchůdců tohoto stylu, kdy Eugène Delacroix jako romantik začal kreslit své skici expresionisticky, Honoré Daumier se věnoval svým variantám dona Quijota a Vincent van Gogh prožíval realitu jako něco vášnivého, dramatického, vzniká expresionismus jako protiklad impresionismu a naturalismu s cílem vyjádřit vlastní prožitky, pocity, bez ohledu na jakékoli konvence. ¹ Jeho vývoj začal již kolem roku 1880 s cílem zahrnout styly 19. století jako je romantismus, akademismus, realistická líbivost aj.

Podle Theodora Däublera termín expresionismus nejprve používal kritik Vauxcelles od roku 1908. Ve stejném roce také Matisse ve své studii Notes d'un peintre prohlásil: "Jde mi především o výraz (expresi)." ²

Expresionismus později reagoval na civilizační krizi po 1. světové válce s pocity úpadku, marnosti, zkaženosti a beznaděje. Právě po světové válce vznikly pro expresionismus příznivé podmínky, kdy se Německo jako poražená země potýkala s finanční a psychickou krizí, což mohl expresionismus dobře vystihovat. Mezi 1910 - 1920 zažívá tento styl největší rozmach, proto toto desetiletí bývá nazýváno expresionistickým. ¹

¹ PIJOAN, José. *Dějiny umění 10*. Praha: Odeon, 1991. ISBN: 01-502-91, str. 125

² PIJOAN, José. *Dějiny umění 9*. Praha: Odeon, 1991. ISBN: 01-501-91, str. 245

Expresionismus vychází ze stejných základů jako fauvismus, který jeho počátky bezesporu ovlivnil. Zatímto fauvismus se uchytil v zemích, kde převažoval francouzský vliv, expresionismus se prosadil v německy mluvících, konzervativnějších zemích.

Nesmíme zapomenout také na známou německou skupinu Die Brücke (Most), založenou roku 1905 v Drážďanech, která měla na expresionismus velký vliv, stejně jako Dear Blaue Reiter (Modrý jezdec). Členové Die Brücke (Fritz Bleyl, Erich Heckel, Ernst Ludwig Kirchner a Karl Schmidt-Rottluff a další) expresionismus chápali tím nejjednodušším způsobem a stali se zárodečnou buňkou německého expresionismu.³

Roku 1914, kdy vyšla kniha novináře Paula Fechtera *Der Expressionismus*, byl poprvé termín expresionismus se skupinou Die Brücke napřímo použit. Podle Fechtera byl expresionismus protikladem impresionismu, jakousi obranou intuicí před intelektem a citů před řemeslnou zdatností.⁴

Po roce 1925 se vliv expresionismu spolu s nástupem k moci Adolfa Hitlera začíná zmenšovat, až je nakonec zakázán a odstraňován z galerií až do roku 1945. Roku 1930 zdomácněl německý expresionismus také ve Spojených státech díky německému umělci mnichovské školy Hansu Hofmanovi, který si po lektorování na škole v Kalifornii a New Yorku otevřel vlastní školu, která měla značný vliv na osobnosti jako byli Still a Pollock v letech 1942 - 1943. Hoffman pro své žáky vyvodil poučení plynoucí z evropského expresionismu a vyabstrahoval z něho jeho základní filozofii.⁵

3 BALEKA, Jan. *Výtvarné umění výkladový slovník*. Praha: Academia, 1997, ISBN: 978-80-200-1909-7, str. 99.

4 PIJOAN, José. *Dějiny umění 9*. Praha: Odeon, 1991. ISBN: 01-501-91, str. 245

5 FOSTER, Hal. *Umění po roce 1900 - Modernismus, antimodernismus, postmodernismu*. Praha: Slovart 2015, ISBN: 978-80-7391-975-7, str. 349

Hofman dovedl vysvětlit kosmické prvky expresionismu, překonání věci o sobě i význam rytmické nutnosti, díky čemuž obraz distává opravdový význam v rámci její vnitřní souvislosti. Umělecké dílo se stává vnitřně souvislou celostí, jejímž základem jsou hlubinná napětí a povrchová uvolnění.

Dle Pijoana v knize *Dějiny umění 10* právě toto podnítilo mnoho mladých umělců radikálně změnit směr tvorby a pustit se do malby pojmávané jako přímý výraz nitra, což dalo za vznik abstraktnímu expresionismu.⁶

3.2. Představitelé expresionismu

Některá díla umělců, které zařazujeme do expresionismu, je možné vykládat různými pojmy. Stejně tak je tomu u Jamese Ensora, výstředního umělce patřícího do expresionismu, kterého také můžeme zařadit do symbolismu, či dekadence.

James Ensor (1860 - 1949) pocházející z Belgie, věnující se tvorbě především v 80. letech 19. století, se proslavil jako malíř díky netradičnímu zobrazení masek a obličejů. I když jako ateista, ve své práci často používal motiv Ježíše jako své podobenství, nepracuje tedy ve službách náboženství, ale na budování své vlastní legendy. V obrovském díle *Vjezd Krista do Bruselu* (příloha č.1) z roku 1886 můžeme najít slavnostní průvod, v němž kráčí příslušníci všech stavů belgické společnosti, uprostřed najdeme Krista jedoucího na oslíku. Obraz se svou rafinovanou naivitou zajímá satiristický postoj k belgické společnosti, kdy své znechucení z lidí Ensor přetvářel v masky a symboly, které dané vlastnosti vyzdvihovaly.⁷

6 PIJOAN, José. *Dějiny umění 10*. Praha: Odeon, 1991. ISBN: 01-502-91, str. 125

7 BECKETT, Wendy. *1000 nejkrásnějších obrazů historie*. Praha: Knižní klub, 2001.

ISBN: 978-80-242-2806, s. 137.

Druhým představitelem, jakýmsi otcem expresionismu, je Edvard Munch (1863 - 1944), norský autor populárního obrazu Křik (příloha č.2), který se stal ikonickým pro celkový umělecký směr se svým zobecněním hrůzy pomocí postavy s lysou lebkou. Obraz se svým pozadím stylizované krajiny krvavého nebe patří do trojvariace Beznaděj - Křik - Úzkost s fauvistickou barevností.⁶

„Proti snaze vtělovat pocit skutečnosti v souhrn bezprostředních smyslových zážitků – impresí. Munch usiluje naopak zvýraznit v expresivních zkratkách onen neviditelný významový podtext života a skutečnosti, vtisknout formám vzatým z reality pocit niterné imaginace.“⁸

Munchovo malířská díla obsahují některé charakteristické znaky secese, z jejíž atmosféry Munch vyrostl. Později při studiích byl také ovlivněn dalšími slohy jako je naturalismus, impresionismus a postimpresionismus. Munch byl známý také v Německu, kde se proslavil svou výstavou v Berlíně, jež byla pro nemravnost uzavřena.

3.3 Expresionismus v Čechách

Zatímto v Německu se expresionismus šířil i napříč architekturou (používání kombinací jako je sklo, kov a beton) a hudbou, u nás představitele tohoto stylu řadíme spíše mezi kubisty a tak byl německý expresionismus v Čechách takřka přehlížen. Jedním ze zásadních představitelů expresionismu v Čechách je Josef Váchal (1884 - 1969), který nebyl v českém prostředí přijímán. Podobně jako další světoví expresionisté, i Váchal zažil válku zblízka a to v uniformě rakousko-uherského vojáka.

⁸ LAMAČ, Miroslav. *Edvard Munch*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1963, s. 8.

Josef Váchal kromě tvorby ovlivněné expresionismem a prvky symbolismu také vytvářel a psal vlastní knihy a básně, v grafice hledal originální postupy jako je barevný dřevoryt, ilustroval, sochal, věnoval se řezbářství... Dožíval ovšem v zapomnění na rodinném statku. Krátce po chladném obdržení titulu zasloužilého umělce zemřel. Pro komunistický režim byl velice nežádoucí a tak jeho talent bylo možné nahlas ocenit až po roce 1989.⁹

⁹ O autorovi. Josef Váchal. [online]. ©2016. [cit. 20.6.2021]. Dostupné z: <https://josefvachal.cz/o-autorovi>

4 Inspirace

Inspirací pro mou tvorbu mi byly také dva čeští umělci, v jejichž tvorbě jsem našla určité společné prvky, které se objevily i v mé práci.

4.1. Josef Bolf

Josef Bolf (*1971) je přezdíváný také jako “mistr deprese” a se svou tvorbou patří mezi nejvýznamnější umělce své generace. Tato generace vyrůstala ve společnosti definovanou událostmi jako je normalizace, hrozba studené války, či dozvuky černobylské jaderné katastrofy.

Bolf, stejně jako já ve své práci, často čerpá náměty ze svého dětství, které strávil na sídlišti v Praze. Inspiruje se také komiksy a sci-fi. Jeho sdělení jsou emocionálně zabarvená, melancholická, bolestná i sentimentální. (příloha č. 3)

„I když je na Bolfově tvorbě patrný vliv hororových a sci-fi filmů a literatury (...) fiktivní náměty bývají zasazeny do prostředí našeho běžného života a architektury, ve které nebo kolem které se denně pohybujeme, a doplněny předměty, jež nás obklopují.“ ¹⁰

Josef Bolf nejčastěji pracuje s technikami kresby a olejomalby. Jeho mnohvrstvé malby postupně odkrývají svá zákoutí a malba se tak stává ještě tajemnější.

¹⁰ Artlist - databáze současného umění: Josef Bolf. [online]. ©2020. [cit. 20.6. 2021]. Dostupné z: <https://www.artlist.cz/josef-bolf-204/>

Z dálky dokonce může působit velmi abstraktně, při bližším pohledu v ní ale nacházíme hrdinovy, tvory a zjevení, kteří v sobě spojují infantilní zjev, nostalgii a nevysvětlitelné nutkání k sebedestrukci. To vše jsou části vnitřního dětského světa, který Bolf pomocí malby vypráví a odkrývá.

Na práci Josefa Bolva mne zaujal osobní přístup, se kterým intenzivně a mnohdy také vyšinitě pracuje. Přináší osobitou zповěď a stejně tak diváka aktivně zapojuje. Celkově je obsah nečitelný, pokud neznáme autorovy pohnůtky z vlastního života.

4.2. Václav Girsá

Druhou inspirací mi byla práce Václava Giesy, jehož práce jsou svérázní, expresivní a přímočará. I když se některé jeho náměty opakují, pokaždé se ve své tvorbě posouvá dál a své motivy v jakési paralelním přístupu aktualizuje. Některé jeho práce jsou provokativní a hravé, jiné se věnují problematice bezpečnosti umění. (příloha č. 4)

Václav Girsá rád pracuje také s přidanými efekty světla, chuti i zvuku. Některá jeho plátna zahrnují aplikované předměty a zasahují do prostoru. *“Přestože na stěnách visí obraz, konečný artefakt není skutečně konečný. Chce být kontinuem zážitku a počátkem ke spolupráci diváka a umělce. Banální interaktivita a vkládání objektů do obrazů slouží Girsovi ke zdůraznění nenapodobivé podstaty obrazu.”*¹¹

¹¹ Artlist - databáze současného umění: Václav Girsá. [online]. ©2010. [cit. 20.6. 2021]. Dostupné z: <https://www.artlist.cz/vaclav-girsa-5492/>

To, co je pro mne prozatím nedosažitelné, je Girsovo neřešení následků interpretace. Nic pro něj není příliš, zjednodušeně, udělá cokoliv si zamane.

“Přímočará sdělení a často brutálně infantilní rukopis obrazů, objektů a instalací není projevem nekontrolované spontaneity, nýbrž přesvědčení, vůle a intelektu,” charakterizuje Girsovo tvorbu Ondřej Chobák.¹²

12 Artmap: Václav Girs – Co čert nechce, bába nedonosi [online]. ©2018. [cit. 20.6. 2021]. Dostupné z:
<https://www.artmap.cz/vaclav-girsa-co-cert-nechce-baba-nedonosi-0/>

5 Proces tvorby

5.1. Charakteristika podkladu a použitých médií

Při práci na skicách a návrzích jsem zvolila akvarelové barvy v kalíšcích, které patří od 19. století mezi nejpoblárnější výtvarné prostředky, a kulaté syntetické štětce. Akvarel, který se skládá z pigmentu smíchaného s arabskou gumou, je možné používat na mnoho způsobů. Někdo dává přednost kombinaci čistých transparentních barev, jiní je míchají s bělobou pro dosáhnutí většího krytí. Akvarelové barvy jsou dostupné v tubách a kalíšcích, já dala přednost druhé variantě od značky Umton, kterou jsem již vlastnila a se kterou se mi velice dobře pracuje i na cestách, jelikož jsou barvy uchycené v dřevěné krabičce a snadno se s nimi manipuluje.¹³

Pro práci s akvarelem je nutné dobře vybrat papír, na který chceme barvy nanášet. Existují tři základní druhy - drsný, středně drsný a hladký, které se od sebe liší svým lisováním za tepla či studena. K dispozici jsou také ručně vyráběné papíry, které jsou ovšem nákladnější. Při skicování jsem pracovala na silný středně hrubý papír, který má dostatečně drsný povrch na to, aby udržel barvu a přitom neprosvítal. Díky své gramáži se také tolik neprohýbá při nanesení barvy smíchané s vodou.

Akvarel je mým oblíbeným výtvarným médiem. Při skicování jednotlivých námětů jsem pracovala jednak s lazurou a následným nanášením barev (tzv. malba mokrým do mokrého), které se v první fázi mírně rozpíjí a po zaschnutí je možné vrstvit další barvy, ale také s přímou aplikací barev na papír (tzv. malba mokrým do suchého).

13 HARRISON, Hazel. *Malování akvarelem, olejovými a akrylovými barvami*.

Praha: Svojtka & Co., 2000. ISBN: 807237252. str. 14

Vzhledem k tomu, že se jedná o skicovní materiál, snažila jsem se pracovat poměrně rychle a dostat veškeré nápady z hlavy na papír, než utečou a zůstanou zapomenuty. Nápomocná mi byla také měkká tužka, která skvěle posloužila pro rychlou kresbu a jemné šrafování pro uvědomění si výraznějších stínů.

Pro finální sedmidílnou sérii maleb jsem zvolila akrylové barvy, které byly objeveny v padesátých letech minulého století jako vedlejší produkt při vzniku nových umělých hmot. Pojidlem v akrylových barvách je polymerová pryskyřice, která je smíchaná s vodou a pigmentem.

Jedná se o disperzní všestranné barvy, kdy se voda postupně odpařuje a tím se vytvoří film polymeru. Tento proces již nelze změnit ani vrátit. Akrylové barvy jsou velice všestranné, ať už pomocí tenkých nátěrů, či silnějších vrstev kdy mohou vzniknout zajímavé textury. Akrylové barvy také postupem času nepraskají, nežloutnou, nepodléhají chemickým změnám, ani netvrdnou, na rozdíl od barev olejových, se kterými se pracuje mnohem náročněji a je také nutné počítat s jejich dlouhou dobou schnutí. Akryl oproti tomu schne velice rychle, což umožňuje hrani si s jednotlivými vrstvami a jejich mísením, či přemalování celého plátna pro nový začátek. Každá další vrstva přitom nenaruší tu předchozí.¹⁴ Oproti oleji je akryl také cenově příznivější. Někdy jsem akrylové barvy také kombinovala s tónovacími z hobby marketu, některé odstíny mají ale mnohem nižší krytost a řidší konzistenci. Pro našepsování plátna také skvěle posloužil latex.

Vzhledem k minulým zkušenostem malby na sololit jsem tentokrát dala přednost plátnu, na které jsem malovala poprvé. Plátno se většinou vyrábí ze lněné nebo bavlněné látky, která se napíná na dřevěný rám.

14 HARRISON, Hazel. *Malování akvarelem, olejovými a akrylovými barvami*.

Praha: Svojtka & Co., 2000. ISBN: 807237252. str. 75

Kvůli cenové nákladnosti mnoho lidí upřednostňuje doma vyrobená plátna. Já jsem z pohodlnosti plátna o formátu 100 x 70 cm zakoupila, čímž jsem také měla jistotu, že všechna plátna budou stejného formátu a kvality. Velmi užitečný mi byl také dřevěný stojan, na kterém jsem po celou dobu pracovala.

5.2. Skicování

Po ujasnění si celkového konceptu maleb jsem se pustila do skicování. Pomocí tužky, akvarelu a štětce jsem poměrně rychle nahodila svou představu podoby hub na pevný papír formátu A4 a hrála si s jednotlivými tvary. Mým cílem nebylo důkladně se přiblížit konkrétnímu druhu houby, ale pracovat s mou vlastní fantazií. Prvotně jsem členy rodiny k jednotlivým houbám vůbec nepřirazovala, nechala jsem tomu volnou ruku a nechala se unášet skicováním a myšlenkami, které mi proudily hlavou. (příloha č. 5)

V druhé fázi skicování jsem začala vymýšlet, jak do hub přenést emoce. Hledala jsem stěžejní prvek, který by mé názory vyobrazil v jednotlivých malbách. Začala jsem si hrát s liniemi ve stylu “stékání”, které se dá definovat mnoha směry. Na první pohled působí jako déšť, v jiném případě může znamenat pláč, či jed stékající z houby. Dle konkrétní barvy a formy tak může být nápomocným segmentem v mém vlastním vyjádření. (příloha č. 6)

Tužkou jsem si načrtla několik obdélníků v přibližně stejném poměru jako je formát malby, který jsem zvolila. Automaticky jsem začala kreslit na výšku, aby měly houby okolo sebe dostatek prostoru a dal se vyjádřit jejich rozměr a poměr jednotlivých částí, a dosazovat do obdélníků možné kompozice, varianty a pátrala ve vlastních pocitech. Emoce jako jsou strach, ochrana, láska, či samota... se staly základem, ke kterému jsem přiřazovala členy blízkého okolí tak, jak je sama vnímám. (příloha č. 7)

Vytvořila jsem osmnáct obdélníkových skic, ve kterých jsem zkoumala varianty kompozice, ale také možné barevné vyjádření. Dále jsem rozpracovala také několik konkrétních návrhů ve větším měřítku (dva návrhy na formát A4). (příloha č. 8)

5.3. Podmalba

Podmalba slouží jako základ obrazu vytvořený jednou barvou. U akvarelových barev je podmalba užitečná při smytí celého obrazu, kdy zůstanou zachovány slabé náznaky původní malby použitelné pro další pokus.¹⁵ U akrylových barev se na podmalbu klade méně omezení, zde slouží spíše v případě vrstvení a lazurování.

Při malbě jsem podmalbu využila pro rychlé našepsování podkladu a zároveň jsem ještě do mokré barvy rozvrhla celkovou kompozici obrazu dle připravené skici pro ujasnění si rozložení ploch. Tmavými tóny jsem vybudovala stíny a pomocí světlé naopak naznačila části představující světlo. Tato kostra mi velmi pomohla při “modelování” malby, i když jsem ji v závěru mnohdy celou přemalovala.

5.4. Práce se štětci

Na trhu existuje velké množství štětců. Kulaté, ploché, umělé, nebo přírodní. Profesionálové mohou pracovat s těmi nákladnějšími, jako jsou štětce sobolí, či z veverčích chlupů. Ostatní mohou upřednostnit štětce z prasečích štětín s dlouhou rukojetí, či klasické syntetické. Každý štětec zanechává jiný druh stopy.¹⁶

¹⁵ HARPER, Sally. *Akvarelové barvy*. Praha: Svojtka & Co., 2004. ISBN: 8073520664, str. 36

¹⁶ HARRISON, Hazel. *Malování akvarelem, olejovými a akrylovými barvami*.

Praha: Svojtka & Co., 2000. ISBN: 807237252. str. 76

V mém případě jsem pracovala jak s velkými štětinovými štětci, které jsou poměrně nepodajné, ovšem ideální pro natření základního nátěru, až po syntetické štětce střední a malé velikosti pro zachycení středně velkých ploch, stínování a práci na drobných detailech. Velký pozor jsem si musela dávat také na čistotu práce a pravidelné mytí štětců vzhledem k rychlému zasychání akrylových barev. Postupem času jsem kromě práce s paletou také využila k míchání barev malé skleněné dózy, ve kterých jsem barvu uchovala v tekutém stavu i do dalších dnů.

Různé druhy štětců jsem také využila při modelaci jednotlivých částí obrazu. Například u klobouků hub mi posloužil plochý štětec zanechávající výraznější stopu, u nohou hub jsem častokrát využila štětky v proti směru abych naznačila oválnost a prostorovost. Tím, že jsou akrylové barvy poměrně husté, zanechávají výrazný tah štětcem, který se tak stává součástí rukopisu.

5.5. Malba

Po nanesení první barevné vrstvy na plátno a rychlém načrtnutí celkové kompozice vycházející ze skicovních materiálů jsem se pustila do malby samotné. Práce na finálních obrazech zabrala necelé dva měsíce. V závěru mi nejvíce vyhovoval přerušovaný styl práce, kdy jsem každý den věnovala obrazu přibližně tři hodiny, následně do druhého dne nechala vše uležet, přemýšlela nad možnými změnami a plány a další den pokračovala.

Obvykle jsem již od začátku práce na plátno věděla, koho maluji. Vcítila jsem se do dané postavy, přemýšlela nad událostmi v životě, společnými zážitky, pocity a emocemi, které jsem se v obraze snažila promítnout. Otazník ovšem většinou vyšel nad barevnou kombinací, kterou jsem nechávala uzrát spolu s emocemi během malování a také s dalšími přidávanými vrstvami a stínováním.

Často jsem na začátku pracovala se sytou paletou barev, kterou jsem postupně ztmavovala a ke konci přidávala další neutrálnější a tmavší barvy pro vyniknutí světla a stínu, často v řadě formě pro jemnější ztmavení, nebo naopak v syté koncentrované formě pro větší důraz na stín.

U několika obrazů jsem také fotila celkový proces a přidávání jednotlivých vrstev, které zpětně slouží jako zajímavý materiál dokumentující průběh mé tvorby. (příloha č. 17) Konkrétně obrazy popíši níže včetně inspirace, myšlenky a procesu malby.

6. Popis obrazů

6.1. Obraz první

Na prvním obraze najdeme muchomůrku z odstínů červené a žluté zasazenou do poměrně negativního prostředí modelovaného v hlavní roli z černé barvy, která byla později doplněna o další chladné stékance a pruhy. Celkově je obraz malovaný nedbale, rychle, bez jakéhosi zaujetí, jelikož tak tomu bylo i v reálném vztahu s danou osobou.

V pravém dolním rohu najdeme v dále vyobrazené další muchomůrky představující lidi, které tato osoba nechává za sebou. Právě hlavní muchomůrka se cítí jako největší, nejmocnější, ale zároveň osamocená a ve výsledku i opuštěná. Mohli bychom namítat, že se jedná o jedovatý druh, v pozadí s dalšími houbami však docházíme k uvědomění, že jsme si všichni rovni.

Vztah s danou osobou se v průběhu práce na obraze změnil. Pozdější přidání studené tyrkysové značí jakýsi náznak možné naděje na lepší zítřky. (příloha č. 9)

6.2. Obraz druhý

Na druhém obraze je vyobrazena rodina skládající se ze tří členů. Dvě velké houby, rodiče, jsou nasměrovány odlišným směrem. V pravé části najdeme stékance, symbolizující určitou negativitu, vycházející z rohu a stékající na klobouk oranžové houby. V levém horním rohu je opak negativního stékání v barvě bílé symbolizující světlo, zároveň ale také pláč tyrkysové houby, která sice vstoupá vzhůru, ale sama. Třetí menší houba symbolizuje dítě, které se pravděpodobně připojí k tyrkysové houbě, matce.

Rodina hub je umístěna ve spodní části do tmavého pozadí, které je postupným gradientem směrem k horní části plátna pestřejší a barevnější. (příloha č. 10)

6.3. Obraz třetí

Obraz zasněného hříbku v jakési bílé mlze představuje člověka z rodiny, který mezi námi již několik let není. Jako jediný je tento obraz tvořen ze světlých, zčásti pastelových barev použité na pozadí. Hřib malovaný z odstínů hnědé je doplněné o excentrickou tyrkysovou stékající z klobouku směrem dolů spolu s bílou a světle šedivou. Tento projev, opakující se i v dalších malbách, je v tomto případě použit pro jako motiv pláče tragického úmrtí bez možnosti rozloučení. Spodní část obrazu je promalována na sebe kolmými tahy štětce směřující směrem vzhůru. (příloha č. 11)

6.4. Obraz čtvrtý

Bedla z odstínů bílé doplněné o hnědou barvu figuruje jako blízká osoba postavy z předchozí malby. Vyrůstá z ostré trávy světle až tmavě zelené barvy ztmavující se směrem k pravé části obrazu. Pozadí za bedlou je utvořeno z gradientu žluté až tmavě červené.

Osoba staršího věku, již byl tento obraz inspirován, se narodila v období druhé světové války. To se zajímavým způsobem promítlo i do celkové atmosféry obrazu. Na první pohled působí díky pestrým barvám poměrně přívětivě, v kombinaci s ostrou trávou a hry levé světlé strany spolu s tmavou stranou v pravu utváří zajímavou hru mezi dobrem a zlem. (příloha č. 12)

6.5. Obraz pátý

Tato malba je utvořena v jakémisi pohádkovém stylu symbolizující rodinu, která drží blízko u sebe. Tři děti schovávající se pod kloboukem matky jsou vyobrazeny na tmavém pozadí symbolizující negativní prostředí plné hádek, starostí a dalších nepříjemností, které na matku stékají v rámci černého deště.

Za povšimnutí stojí také jednotlivé poměrně výrazné barvy klobouků dětských hub. Modrá odkazuje ke klukovi, oranžová k dítěti nejvíce se podobající matce a růžová k nejstarší dívce. Celkově malba reprezentuje části mého dětství, které nás všechny významně poznamenaly. (příloha č. 13)

6.6. Obraz šestý

U šestého obrazu jsem přišla s odlišným zobrazením, kdy jsem se více zaměřila na určitý výřez hub. Menší růžovo červená houba symbolizuje matku, nad kterou stojí fialová houba odkazující na syna, který matku přerostl a stal se tak dominantní postavou v jejich vztahu. Podobný vztah se objevuje v naší rodině několikrát. Inspirací pro tuto malbu nebyl tedy konkrétně jen jeden člověk, ale spíše jaký si vzorec, který mezi členy rodiny koluje.

Matka s růžovým kloboukem je z tohoto důvodu malovaná z vrchu a otec z pohledu zdola pro dosažení kontrastu mezi jejich velikostním rozdílem. Jedná se o jakousi hru ega, lapání po moci. I proto jsem u fialové houby vykreslila jednotlivé lupeny, které má spolu s touto barvou mnoho lidí spojené s nejedlými houbami. Pozadí obrazu je původně tvořeno jemným gradientem žluté a oranžové, kterou jsem ke konci ve směru diagonály plochým štětcem a zředěnou barvou dostínovala a úmyslně ponechala viditelné tahy všemi směry. Důležitý je také kontrast mezi stínem a světlem, který jsem mezi dvěma houbami i pod jejich klobouky ke konci ještě zvýraznila. (příloha č. 14)

6.7. Obraz sedmý

Poslední obraz symbolizuje můj vztah s blízkou osobou z jiné země, teplé krajiny. Levá strana je proto utvořená z odstínů červené až žluté, která směrem doprava přechází do studené modré a šedivé symbolizující jednak podmínky v Česku, ale také jakousi dálku mezi oběma osobami. V pravé straně se za stékáním šedivé a tyrkysové skrývá další houba, která na první pohled není vidět. Hlavní houba, s oranžovo žlutým kloboukem a nohou utvořenou z gradientu tyrkysové doplněné o bílou barvu, je vyobrazena jen z části. Levá strana klobouku je mimo obraz pro optickou vzdálenost obou hub.

V dolní části obrazu převládá tmavě hnědá až černá, ze které vlevo podél tyrkysové nohy vystupuje několik jemných rostlin. (příloha č. 15)

7 Poslední obraz

Po domalování všech sedmi obrazů přišel nečekaný zvrát. Celkové uvědomění mi trvalo poměrně dlouho, celkově od začátku práce více jak dva měsíce, což mě poměrně děsí. Po konzultaci s garantem práce, panem Poláčkem, jsem došla k názoru, že jsem jednotlivé obrazy i přes veškeré úsilí dostat se k vnitřním pocitům, namalovala tak, aby nikoho neurazily.

Na místo toho, abych ze sebe vydala všechny emoce, pozitivní i negativní, jsem naopak v hlavě neustále podporovala strach z toho “co asi řeknou ostatní, až zjistí že...”. Právě to mne vedlo směrem, kterým jsem vůbec nechtěla. Přiblížila jsem se kýčci, něčemu z části falešnému. I když je má odpověď skrze obrazy velice osobní a pravdivá, mohla bych jít ještě více do hloubky a dát vyniknout negativním prožitkům a traumat, která mne určitým způsobem formovaly, neboť právě o tom expresionismus je. Nepřemýšlet nad okolím a naopak bez strachu a domněnek zpracovat osobní zpověď ze života.

Z tohoto důvodu jsme se s panem Poláčkem domluvili na malbě ještě jednoho, osmého obrazu. Na doporučení jsem tak zakoupila plátno dvojnásobného rozměru a pustila se do malování lesa pro můj mikrosvět a houby v něm. Právě les velkého formátu měl celkovou práci uchopit a sloužit jako reálné vstupní dveře do světa, který možná zblízka vypadá jako pohádka, z dálky při spojení jednotlivých pohledů naopak jako velký bordel a směs problémů, kterými každý z nás prochází.

Pro práci na posledním obrazu jsem automaticky sáhla po černé barvě, která za mne říká naprosto vše. Pomocí velké štětky jsem přímo na plátno načrtla kompozici prvních stromů a větví. Celkový proces malby jsem si začala konečně užívat. Najednou mi bylo jedno, zda-li je něco perfektní a dokonalé. Naopak, chodila jsem bosa kolem plátna, špinavá od černé barvy na chodidlech, poslouchající oblíbenou muziku a zápasející už jen sama se sebou.

Pokračovala jsem stínováním a naznačením objemu jednotlivých větví a kmenů, až přišla na řadu barva, kterou bylo potřeba dosadit do rozvržené kompozice. Nejprve jsem se ztratila v pastelových, mdlých barvách. Nakonec jsem sáhla po dramatické červené v kombinaci s komplementární modrou a v obraze začala hledat větve, které by hrály hlavní roli.

S osmou malbou jsem nejvíce spokojená. Vychází ze mě, říká něco o mém životě a vztahu k okolí bez jakékoliv podvědomé pochyby či strachu z názoru ostatních. (příloha č. 16)

8 Závěr

Abych byla upřímná, závěr bakalářské práce pro mne byl velký boj a odhodlání, dokončit vše včas a ve stále stejné kvalitě, kterou jsem si stanovila. Po většinu času jsem se nezvládla odprosit od svého perfekcionismu, což je něco, co mne doprovází v životě celkově a je mou neoddělitelnou součástí. Některé obrazy jsem přemalovávala i několikrát po sobě, než jsem si byla jistá finální podobou. Celkově jsem v takovém stylu pracovala až do práce na posledním osmém obrazu, který jsem namalovala navíc, kdy jsem se konečně zvládla zbavit svých zajetých kolejí a nechala popustit své emoce směrem k plátnu.

Naštvala jsem se, konečně, na všechny v okolí. Na nečisté vztahy kolem, na lidi smýšlející bodle až zle, na všechno, co jsem do té doby potlačovala a tvářila se, že pluji na růžovém obláčku života. Bohužel tomu tak není, u nikoho z nás. Jsem za celkovou zkušenost s malbou a prací velice vděčná, poněvadž mi otevřela oči.

Pro mne osobně byla celková bakalářská práce velkým krokem kupředu. Musela jsem přerušit ostatní aktivity, které v mém životě zabírají velké množství času, a věnovat se pouze malbám samotným, což často bylo velkým oříškem. Z mého pohledu jsem tak v této práci splnila cíle, které jsem si stanovila, a i když jsem s malbou neměla tolik zkušeností v takovém měřítku, musím podotknout, že mne práce v jejím průběhu velice naplňovala a svým způsobem jsem se v této technice malbou akrylem našla.

Nejvíce ze všeho mě nepřestává ohromovat celkové množství možností, které jsem nacházela na každém kroku. Změna barev a jejich kombinace, posunutí kompozice, stínování, hraní si s náladou obrazu, technikou, vrstvením barev.... to vše pro mne představovalo tisíce možných odboček jiným směrem, nekonečné experimentování a hledání. Občas jsem tyto nápady musela také utnout, abych se dobrala k samotnému výsledku. Někdy jsem o nich přemýšlela bokem, mimo bakalářskou práci, jako možné nápady v budoucnu.

Ohledně textové části bakalářské práce jsem se snažila při psaní postupovat tak, abych čtenáře dokázala dostatečně informovat o celkovém procesu tvorby a také je nechala nakouknout do mého vlastního způsobu přemýšlení nad jednotlivými obrazy a malbou jako takovou. Ve výsledku celková interpretace vždycky závisí na divákovi a tak mi udělá velkou radost, pokud divák v obrazech najde něco svého, co ho donutí se v dnešním uspěchaném světě na chvíli zastavit.

Díky odborné literatuře jsem se také dozvěděla spoustu zajímavostí ohledně expresionismu, malby a jednotlivých technik, které jsem doposud neznala. Pátrání po možné inspiraci mezi expresionisty a moderními umělci mi bylo skvělým zpestřením mého dosavadního vědění.

Téma Můj mikrosvět by se dalo i krásně použít v pedagogice jako takové. Dokáží si představit rozsáhlejší projekt pro žáky, který by mohl fungovat v rámci určité terapie ve výtvarné výchově, či sdílení vlastních pocitů ohledně situací kolem nás vyjádřených skrze umění.

Seznam použité literatury

PIJOAN, José. *Dějiny umění 10*. Praha: Odeon, 1991. ISBN: 01-502-91, str. 125

PIJOAN, José. *Dějiny umění 9*. Praha: Odeon, 1991. ISBN: 01-501-91, str. 245

BALEKA, Jan. *Výtvarné umění výkladový slovník*. Praha: Academia, 1997, ISBN: 978-80-200-1909-7, str. 99.

FOSTER, Hal. *Umění po roce 1900 - Modernismus, antimodernismus, postmodernismu*. Praha: Slovart 2015, ISBN: 978-80-7391-975-7

BECKETT, Wendy. *1000 nejkrásnějších obrazů historie*. Praha: Knižní klub, 2001. ISBN: 978-80-242-2806, s. 137.

LAMAČ, Miroslav. *Edvard Munch*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1963, s. 8.

HARRISON, Hazel. *Malování akvarelem, olejovými a akrylovými barvami*. Praha: Svojtka & Co., 2000. ISBN: 807237252. str. 14

HARPER, Sally. *Akvarelové barvy*. Praha: Svojtka & Co., 2004. ISBN: 8073520664, str. 36

Internetové zdroje

O autorovi. Josef Váchal. [online]. ©2016. [cit. 20.6.2021].

Dostupné z: <https://josefvachal.cz/o-autorovi>

Artlist - databáze současného umění: Josef Bolf. [online]. ©2020.

[cit. 20.6. 2021]. Dostupné z: <https://www.artlist.cz/josef-bolf-204/>

Artlist - databáze současného umění: Václav Gírsa. [online]. ©2010.

[cit. 20.6. 2021]. Dostupné z: <https://www.artlist.cz/vaclav-girsa-5492/>

Artmap: Václav Gírsa – Co čert nechce, bába nedonosí [online]. ©2018.

[cit. 20.6. 2021]. Dostupné z:

<https://www.artmap.cz/vaclav-girsa-co-cert-nehce-baba-nedonosi-0/>

Resumé

Domnívám se, že jsem splnila vše, o čem jsem se v úvodu bakalářské práce zmínila. Vytvořila jsem sérii osmi obrazů na téma *Můj mikrosvět* pomocí malby akrylem a také doplňkové skici a návrhy. Pracovala jsem s emocemi, pocity, šla do hloubky sama sebe a přenesla do obrazů mé vlastní subjektivní vnímání mého okolí.

Následně jsem v tomto textu popsala celkový proces tvorby, včetně kulturně-historického kontextu a popsala zdroje inspirace, které mne určitým zdrojem nasměrovaly k finální podobě obrazů. Také jsem jednotlivé malby v této práci podrobně popsala a sdělila svůj záměr, se kterým jsem každý obraz malovala. Doufám, že tato práce splní očekávání mého vedoucího i oponenta. Budu také velice ráda, pokud zaujme i případné čtenáře a diváky.

Resumé

I assume that I have accomplished everything that I wrote about in the introduction of this bachelor thesis. I created a series of eight paintings based on the topic *My microworld* using acrylic paints and also added sketches and drafts. I was working with my emotions, feelings, went deep inside myself and transferred my own subjective perception of the surroundings to my paintings.

Then in this thesis I wrote about the process of my painting, including the cultural-historical context and also described sources of inspiration that guided me in some way to the final form of my paintings. I also described each painting individually and shared my intention that I painted every picture with. I do hope that this work will fulfill the expectations of my art supervisor and also of the opponent. I will be very happy if readers or viewers also will find something interesting in this work.

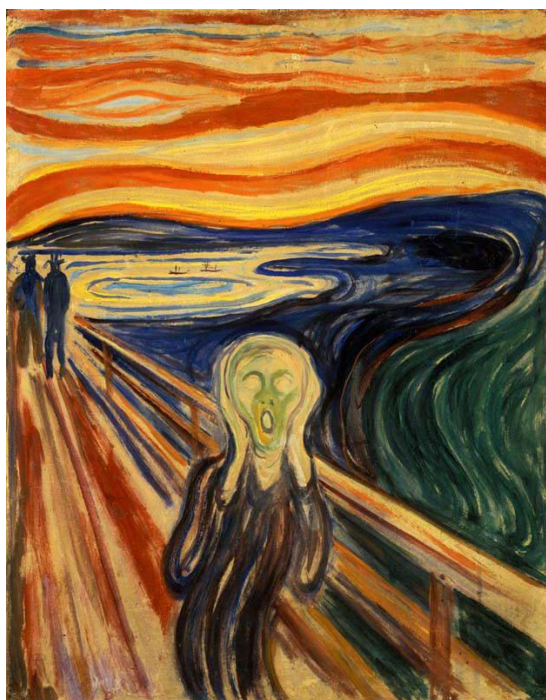
Seznam příloh

Příloha 1: James Ensor, Vjezd Krista do Bruselu, 1886.....	32
Příloha 2: Edvard Munch, Křik, 1893.....	32
Příloha 3: Josef Bolf Rok, Cassiopeia, 2017.....	33
Příloha 4: Václav Girsá, Rockhopper, 2007.....	33
Příloha 5: Počáteční skici.....	34
Příloha 6: Hledání emočního prvku.....	34
Příloha 7: Náčrt jednotlivých obrazů.....	35
Příloha 8: Možné varianty.....	36
Příloha 9: Obraz č. 1.....	37
Příloha 10: Obraz č. 2.....	37
Příloha 11: Obraz č. 3.....	38
Příloha 12: Obraz č. 4.....	38
Příloha 13: Obraz č. 5.....	39
Příloha 14: Obraz č. 6.....	39
Příloha 15: Obraz č. 7.....	40
Příloha 16: Obraz č. 8.....	40
Příloha 17: Postup práce na konkrétních obrazech.....	41

Obrazové přílohy

Příloha 1: James Ensor, Vjezd Krista do Bruselu, 1886

Příloha 2: Edvard Munch, Křik, 1893

Příloha 3: Josef Bolf, Cassiopeia, 2017

Příloha 4: Václav Gírsa, Rockhopper, 2007

Příloha 5: Počáteční skici

Příloha 6: Hledání emočního prvku

Příloha 7: Náčrt jednotlivých obrazů

Příloha 8: Možné varianty

Příloha 9: Obraz č. 1

Příloha 10: Obraz č. 2

Příloha 11: Obraz č. 3

Příloha 12: Obraz č. 4

Příloha 13: Obraz č. 5

Příloha 14: Obraz č. 6

Příloha 15: Obraz č. 7

Příloha 16: Obraz č. 8

Příloha 17: Postup práce na konkrétních obrazech

